

WODC-onderzoek: Binnenlandse afstand en adoptie (1956-1984)

Onderzoeksopzet Verwey-Jonker Instituut

1. Doelstelling van het onderzoek

Het doel is om, in aansluiting op het verkennende onderzoek uit 2017, een completer beeld te verkrijgen van de wijze waarop de binnenlandse afstand en adoptie verliep tussen 1956 en 1984 vanuit de optiek van alle betrokkenen: afstandsouders - moeders én vaders-, afstandskinderen, adoptieouders en hulpverleners. De centrale vraagstelling is: “Hoe verliep de binnenlandse afstand en adoptie tussen 1956 en 1984? En hoe hebben de betrokkenen van de adoptiedriehoek de afstand en adoptie ervaren?”

2. Onderzoeksvragen

Afstandsmoeders

1. Hoe werden onbedoeld zwangere meisjes en vrouwen bejegend en begeleid door hun sociale omgeving (waaronder ouders en kerkelijke vertegenwoordigers), ambulante hulpverleners en overheidsfunctionarissen? Hier ligt de focus op de typen vrouwen die in het verkennend onderzoek onderbelicht zijn gebleven.
2. Hoe werden onbedoeld zwangere meisjes en vrouwen/ afstandsmoeders voor, tijdens en na de bevalling opgevangen, behandeld en begeleid in de doorgangshuizen?
3. In welke mate was er bij de fasen voor, tijdens en na de bevalling sprake van professionele begeleiding van de afstandsmoeders en de kinderen?
4. Welke impact heeft de afstand van hun kind en het taboe daaromtrent op het leven van afstandsmoeders gehad? Ook in relatie tot het al dan niet terugvinden van het biologische kind.

Afstandsvaders

5. Wat was het maatschappelijk beeld rond biologische- of afstandsvaders?
6. In welke gevallen en op welke manier werden afstandsvaders bij de besluitvorming over afstand ter adoptie betrokken?
7. Hoe werden biologische - of afstandsvaders bejegend door hun sociale omgeving (waaronder (schoon)ouders en kerkelijke gemeente), hulpverleners en overheidsfunctionarissen?
8. Welke impact heeft de afstand/adoptie van hun kind en het taboe daaromtrent op het leven van afstandsvaders gehad? Ook in relatie tot het al dan niet terugvinden van het biologische kind.

Afstandskinderen

9. Waar werden de kinderen van afstandsouders na de geboorte opgevangen en onder welke omstandigheden? Na hoeveel tijd werden de kinderen (vanuit een pleeggezin of doorgangshuis)

in een aspirant-adoptiegezin geplaatst?

10. Zijn er gevallen bekend van kinderen die uiteindelijk niet geadopteerd werden en verder in een kindertehuis/kindertehuizen zijn gebleven?

11. Welke impact heeft de afstand/adoptie en het taboe daaromtrent op het leven van afstandskinderen gehad? Ook in relatie tot het al dan niet terugvinden van de biologische ouders.

Adoptieouders

12. Hoe vond de screening en selectie van aspirant-adoptieouders plaats?

13. Welke criteria werden gehanteerd?

14. Welke instanties waren hierbij betrokken?

15. Werd er rekening gehouden met de belangen van het adoptiekind? Zo ja, op welke manier?

16. In welke mate en wanneer hebben adoptieouders adoptiekind ingelicht over zijn/haar biologische afkomst en waarom hebben zij dit wel of niet gedaan?

17. Was contact met de biologische ouders een optie en hoe werd er aangekeken tegen contact met de biologische ouders?

18. Werden (aspirant-)adoptieouders begeleid en door welke instanties?

19. Wat zijn de ervaringen van de adoptieouders tot aan de wettelijke bezegeling van de adoptie met als focus de procedure rondom de adoptie?

Toezicht

20. Werd er toezicht gehouden op de doorgangshuizen in het algemeen? Door wie?

21. Hoe hebben deze instanties haar toezichhoudende taak steeds uitgeoefend ten aanzien van de gang van zaken in de doorgangshuizen? Wat waren hun bevindingen?

Vermeende wanpraktijken

22. In hoeverre hebben (overheids)instanties een rol gespeeld bij het druk uitoefenen op het doen van afstand?

23. Zijn er aanwijzingen voor onrechtmatige gang van zaken bij afstand en adoptie, zoals het meewerken aan illegale afstand en illegale onderbrenging, frauduleuze aangiften waarbij de niet-biologische ouders aangifte deden van de geboorte van het kind alsof het hun eigen kind was, het (met opzet) verkeerd registreren van informatie, het onrechtmatig vernietigen van informatie en dossiers etc.? En welke rol hebben (overheids)instanties en haar ambtenaren gespeeld bij deze vermeende malversaties?

24. Hoe is met de afstammingsgegevens van afstandskinderen omgegaan? Is er ondersteuning voor de bewering dat gegevens omtrent geboorte, afstand en adoptie al dan niet doelbewust verdraaid of vernietigd zijn? Zijn er aanwijzingen voor andere vormen van procedureel onrechtmatige gang van zaken?

25. Is er ondersteuning voor bevindingen van onder andere de volgende vermeende

wanpraktijken?

- Toediening Melerette of andere medicatie aan baby's en peuters.
- Het onder druk zetten van vrouwen om hun kind af te staan vanwege de vraag naar baby's bij ongewenst kinderloze echtparen?
- Het opleggen van straffen aan of het hardvochtig bejegenen van onbedoeld zwangere vrouwen, afstandsmoeders?

26. Welke lessen kunnen uit het verleden worden getrokken voor de overheid? Voortbouwend op het verkennende onderzoek.

3. Onderzoeksaanpak

Literatuur- en mediaonderzoek	
Onderzoeksmethode	<ul style="list-style-type: none">- Raadplegen wetenschappelijke publicaties over alle betrokkenen in de adoptiedriehoek en de (hulpverlenings- en juridische) context in de periode 1956-1984.- Raadplegen journalistieke publicaties over de gehele periode via Delpher en Lexis Nexis.- Raadplegen van publicaties en egodocumenten van afstandsmoeders, afstandskinderen, adoptiekinderen, afstandsvaders, adoptieouders.- Analyse van hoe vaak en wanneer aandacht voor welk thema en in welk perspectief is geschreven. Welke veranderingen er over tijd waren en welk perspectief of thema in een bepaalde periode dominant was.

Archiefonderzoek	
Onderzoeksmethode	<ul style="list-style-type: none">- Inventarisatie inzichten verkennend onderzoek- Onderzoek landelijk beleidsarchief FIOM naar machtsverhoudingen, formele procedures, wetgeving, perspectieven van verschillende groepen, protocollen, etc.- Onderzoek in landelijke archieven naar de rol van de toezichthouders.- Archiefonderzoek in drie regio's naar de driehoek tehuis, regionale raad voor de kindbescherming en lokale FIOM. Vanwege de verzuilde maatschappelijke verhoudingen kiezen we hier voor 3 zuilen: katholiek, protestants en algemeen (1 tehuis per zuil).

	<p>Het betreft:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Katholiek tehuis: Moederheil (later Valkenhorst) in Ginneken/Breda • Neutraal tehuis: Huize Annette in Amsterdam • Protestants tehuis: Ons Tehuis in Utrecht
--	--

Verdiepende interviews	
Onderzoeksmethode	<p>Kwalitatieve semi-gestructureerde interviews aan de hand van een topiclijst met:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afstandsmoeders - Afstandsvaders - Afstandskinderen - Adoptieouders - Professionals of informele hulpverleners die betrokken zijn geweest bij adopties - Groepsinterviews met betrokken hulpverleners

Expertmeeting	
Onderzoeksmethode	Bevindingen voorleggen aan experts